

Türkiye'deki darbe tartışmaları kabak tadı verdi. "Darbeye karşıyım ama..." deyip "bazı" darbeleri haklı darbe, iyi darbe, kaçınılmaz darbe diye ileriye sürmek ya bilinçsiz cehaletten veya bilinçli demagojiden kaynaklanıyor. "Muasır medeniyete" erişmiş toplumlarda böyle saçma ve ikiyüzlü söyleme tahammül yoktur; bu tuhaf lafları duymak bile istemezler.

Çağdaş toplumların bu tür "müdahalelere" karşı olmaları, darbeleri her zaman zararlı saydıklarından değildir; halk egemenliğini ve parlamenter sistemi, kısacası siyasi sistem olarak demokrasiyi seçtikleri içindir. Darbenin bazı sorunları çözeceğini görseler bile darbe istemezler; çünkü yalnız darbeye değil "darbe sistemine" de karşıdırlar. "Önce seçim yaparız, sonuçları beğenmezsek de darbe yaparız" diye bir sistemle ülke hiç yönetilebilir mi? Bunu, Menderes hükümetinin ne kadar kötü olduğunu, 1960 darbesinin ne kadar iyi olduğunu anlatmaya çalışanlara nasıl anlatmalı? Seçimle gelmiş bir hükümeti, darbe ile koltuğa yerleşmiş bir hükümetle karşılaştığımızda – evet mümkündür - bazen ikincinin daha iyi olduğunu saptayabiliriz. Peki, bu durumda darbeyi hoş mu karşılayacağız? Böyle bir anlayış ve uygulama rejim sorunu yaratır. İşte bu tartışma "muasır medeniyete" erişmiş ülkelerde bitmiştir: kötü hükümet de, iyi hükümet de seçimle gelir seçimle gider. O kadar basit!

Laf darbeye geldiğinde Menderes, Demirel veya AKP hükümetinin ne kadar kötü olduğunu konuşmaya başlamak, gelecekteki AB ortaklarımızın (ve "muasır" bir kimsenin) anlayacağı bir mantık değildir. "Batı'da" sevilmeyen hükümetlere karşı darbe düzenlenmez. Orada darbe akla gelmiyor. Ya bizde? Bizde darbe sempatanlarının kafasında bir rejim sorunu var: onlar için halk egemenliği sözü ("egemenlik kayıt şartsız...") laftır. Esas olan "iyi" hükümettir. İkiyüzlülük de bu noktadadır. Açıkça rejimi konuşacaklarına, "biz halk malk, parlamento anlamayız" diyeceklerine, bizleri saf sayıp "kötü icraattan" söz ediyorlar.

Son haftalarda darbe karşıtları artıyor. Ama çok özel bir biçimde! Geçen on yıllar darbeler dönemiymiş; ama artık darbe dönemi kapanmıştır, diyorlar. Ve aynı zamanda 1960'taki darbeyi (kimileri 12 Mart'ı da, 28 Şubat'ı da) "yararlı" olmuştur mantığıyla hala savunuyorlar. Müdahaleci anlayışı öylesine içselleştirmişler ki darbeci anlayışı savunduklarının farkında bile değiller. Bu söylemin "yararlı" darbelerden yana bir anlayışı dile getirdiğini görmüyorlar bile. Eğer darbeleri iyiler ve kötüler diye ayırırsanız sonra çıkıp ben darbelere karşıyım diyemezsiniz. Siz olsa olsa "kötü" dediğiniz darbelere karşısınız. Ve "iyi" saydıklarınızdan yanasınız. Evet, darbecisiniz; yaparı anlamında olmasanız da, destekleyicisi anlamında. En azından "utangaç darbeci"siniz.

Müdahale dönemi kapanmamıştır

Darbeciler – yapanlar ve destekleyenler – “darbe dönemi kapanmıştır” derken kendilerini koruyor ve “bizi rahat bırakın” demek istiyorlar. Ama haklı değiller. Çünkü müdahale dönemi kapanmamıştır. Darbelerin amacı parlamenter sistemi sınırlamaktı; ve günümüzde bu amaç tankla tüfekle, siyasileri asmakla değil, tehdit ile (andıçlarla örneğin), komplolarla, provokasyonlarla, “tavsiyelerle” veya yasaları istismar ederek ve yargıyı kullanarak da sağlanmak isteniyor. Darbe veya müdahale; ikisi de aynı anlayıştan doğmakta ve aynı amacı gütmekte. Dünkü darbeleri “yararlı” diye savunanlar da bugün müdahaleleri aynı mantıkla savunuyorlar, yararlı sayıyorlar.

Sorunların çözülmesi ve siyasi huzurun sağlanması için aynı dili konuşmamız şart. Darbeye (ve “müdahaleye”) karşı olmak demek, darbe “sistemine” karşı olmak demektir. Halkı aşağı görerek, onlarla özdeşlemekten utanç duyarak ve dolayısıyla vatandaşların eşitliği anlayışına karşı çıkarak demokrasi olmuyor. Vatandaşın siyasi tercihini – aldatılmıştır, cahildir, oyunu iki kilo kömüre satmıştır diyerek - küçümseyenler, farkında olmasalar da “darbe döneminde” yaşamaktadırlar. Bu “dönem” bir takvim meselesi değildir, bir anlayış ve dünya görüşü meselesidir. Türk halkını böyle algılayanın demokrasiye saygılı olmaması doğaldır aslında.

“Konjonktür değişmiştir, darbe olmaz” lafı havada kalıyor ve inandırıcı olmuyor çünkü günümüzde müdahalenin “biçimi” değişmiştir. Darbelere karşı olanlar inandırıcı olmak istiyorlarsa yapacakları bellidir. Sivil iseler, ayırım yapmadan geçmişteki bütün darbeleri mahkûm etmelidirler. Lafı kıvrımadan. Parlamenteyle karşı yürütölmek istenen “müdahalelere” karşı çıkmalıdırlar. Anayasa ve insan hakları gibi temel ilkelerin arkasına sığınıp seçmenin karşısına çıkmamalıdırlar. Anayasa kutsaldır ama bu, çoğunluğun iradesini ifade ettiği için öyledir. Seçmeni hor gören bir anayasa uygulaması düşünülemez bile. “Çoğunluk böyle istiyor” gerekçesiyle tabi ki insan hakları görmezlikten gelinemez; ama bu, “çoğunluk görmezlikten gelinebilir” de demek değildir. Demokrasinin temel ilkelerinden söz ediyorum; ve bunu yapma durumunda kalmaktan da hicap duyuyorum.

Sivil olmayanlar da, yani ordu da, darbeleri mahkûm etmeli. Gelecekteki hayali ve soyut darbelere karşı çıkmak yetmiyor, geçmişte yapılanların da otokritiği gerekmekte. Aslında, darbe “sistemi” ve “anlayışı” mahkûm edilmelidir. Müdahale sistemi eleştirilmeli ve parlamenteyle gösterilmesi gereken saygının mesajı verilmelidir. “Darbecileri içimizde barındırmayız” söyleminin en inandırıcı ifadesi eski darbecilerin de kınanması ve ordu çevrelerinden uzaklaştırılmasıdır. Mahkeme yoluyla cezalandırılmalarından önce kurumları tarafından

kınanmamaları, itibarları sorgulanması gerek. Darbelere ve müdahalelere karşı çıkmak sabık darbecilere açıkça karşı çıkmakla başlanır; kaygılar ve kuşular böyle bertaraf edilir. (Tabi, bu isteniyorsa) Yoksa “darbeye karşıyız” lafı ile ne kastedildiği daha uzun zaman belli olmayacak: mahkûm edilen darbecilikle, hepsi değil, yalnız kötü sayılan, hiyerarşiyi ihlal ederek yapılan darbeler kastediliyor diye içimizde kâbus gibi bir şüphe kalır.

*